

Karétiani

Îtun anaaé kéwaraa-yuma

káqo-kaqo-marukaq Karétia-marabaq

mórabi áíkuyo-yubaq Póroma agatáiyé.

¹ kemá Póroma Îtuma timáyíkarai-naqa waayúkama kemmá íma tááyaraabo aboámá Áánûqtuma wemá Îtumma pukáipike itó-umakarai-nakoma wemá maami-máyáíráqá tááyaraiye. ² ketíbâqawaayuma ketê máe-yute ketáámá maamin-áúbábí keráwáqá Karétiani-marabaq áíkuyo-kayukayopaq miráoro-maaraoro-aimma kéyuwaunatae. ³ ketibotáámá Áánûqtugaraq uyátárai-naqa Îtu Káríqtogaraq yenákátí íráqô-qtataakaraq kaayoné-yátáákáráq keráwáqá tímêtaao. ⁴ Îtu Káríqtoma Áánûqtuma ketibotáái aúyánámmá kéwarena wení aúwaraimma yuwéna ketáái kúmiq-yataapike meyanîq uráiyé. wemá mirá éna íbêqa maa-márábí wái-tai-aaipike keqtáá mamá paábaq tiyuwánénataa mirá-uraiye. ⁵ miráínataa ketáámá Áánûqtun-awiqa aati-aatimá múte yauyónátae. miráuma waíno.

⁶ keráwáqô, miráonaiqtabama kemá iyánaaqa kéune. Îtu Káríqtoni íráqô-qtataapike Áánûqtuma keráwáqá tááyaraimanibo keráwáqá páátákáá wemmá káyuweq káqon-ate-wataama kéitaae. ⁷ miráimanibo káqon-ate-wataama óqa íma wáiyé. ímiye. yaímma-wayukama keráwáqtí túyánámmá mamá táíq kéeta Îtu Káríqtoni átê-wataama mamá waéq nááeq kéoe. ⁸ miráimanibo ketáá keráwákáq móra átê-wataama timá tímikaanataabi

móra Áánûqtuni márûpake kaqtó-nakoma tínna átê-wataagoma minnágogaraq ketáámá naayóbáqá tiráunna átê-wataagoma íma mórariq ínnama minná kanaaraq móra-nakoma mirá énama wemá áíta-marupaq puíno. ⁹ naayóbáqá ketáá tiráunnaiq umá keqnáámmá íbêqa ké-tunatae. ániibo móra-nakoma átê-wataama timá-timina-waigoma naayóbáqá ítaraanaikaa ímo ínanama min-nákómá áíta-marupaq puíno. ¹⁰ maami-kátááyábámá waayúkama keqtábá yikání íyabiyo? ímiye. Áánûqtuma kákaiqtapoaq maamin-áímmá kétune. waayúkama keqtábá yikáina-yataariq kéeqa kemá káqo-mayaima mayánúnamanibo Ítu Káríqtoni mayái-náqá íma mánune.

¹¹ máqtemma ketíbâtiwaayuo, kemá arupú umá kétima-timune. maamin-átê-wátáámá keráwáqá naayóbáq timá-tímikaunama móra-nakoma íma mamá pááq uráiyé. ¹² min-áímmá móra-nakopike íma matáune. móra-nakoma íma tiráátiraiye. áraimma ímiye. Ítu Káríqtoma wenamáárîq kemmá tiráátiraiye. ¹³ naayóbáqá kemá nôrabi uráunna-aaimma minná keráwáqá ítaraane. kemá Ítiráaeo-wayukati monoq-áímmá wakáune. paru-yátáákómá kepímmá íma wáitaq Ítukaq yirummá ámê-kayukama keráwáqá ítaraae. kemá móra-iyakaq maréta áíkuyo-kayukama mamá táíq umáyíkaraune. ¹⁴ ketimatoq áa-yuti aúkáapimma kemá taíbaq-wayukama uyátáreq Ítiráaeo-wayukati yáaimma kéwaraune. kemá ketí títaubikoni máqten-aaimma warámááq akoqnáá kéune.

¹⁵ miráimanibo naayóbáqá ketinóma íma matíkaraitanama mi-kánáaráqá kemmá Áánûqtuma aúyataraine. wení íráqô-qtataapi wení mayaímá mayaíyábá tiwíkaiye. ¹⁶ wemá wenáanikoma kemmá tiráátiraimma minná íma Ítiráaeo-wayukamibo Yéqtaaeo-wayukabi átê-wataama mó-tikaae téna

tiráátiraine. wemá kemmá tiráátiraimma móra-nakoma íma ítama aónaraunae. ¹⁷ kemmá uyátéta áqa timáyíkarai-kayukayopaq Yérútáárebaqa íma uráunamiye. ímiye. kemá Arébiya-marabaq uráunamiye. ánibo anaaékaqa Tamáátikatibaq uráunamiye. ¹⁸ anaaékaqa kaumo-kárítímáátímá yáwitaq Pítaate watáama ténááq Yérútáárebaq utáunamiye. ánibo wetê tiyááka umá móra-titaupaq-kanaama máqe-uraunamiye. ¹⁹ timáyíkarai-kayukama kemá móra íyimonaraune. Yêmitima uyátárai-nakoni ábâkoma wenamá aónaraune. ²⁰ min-áímmá íbêqa keráwáqtôpaqo agayáunama Áánûqtuma káonaitaq kemá keráwáqá kaaqarimá íkétima-timune. ²¹ anaaékaqa Tíría-marabaq Tirítia-maragoni pááqya-marupaqa kemá uráunamiye. ²² miráimanibo Yúriabaqa Ítukaq itáíq-itaiq o-káyúkámá ketí tóíkaqa ítimonarae. ²³ yemá miráuma aamá kéitaane: “naayóbáqá maamin-nákómá tíkamataa uq-téwaimanibo naayóbáqá arummá aména itáíq-itaiq í-yátáákómmá mamá táíq éwai-qtataakoni átê-wataama íbêqa kétima-yimiye.” téta kéitaae. ²⁴ minnâyaba yemá Áánûqtun-awiqa múte yaútaae.

2

¹ kemá tiyááka umá kaayaqté-kaayaqte-karitimaatima maéq anaaékaqa Páánabatite keqnáámmá Yérútáárebaq utáuyane. kemá Tááítatimma awíqmetaa wegáráq utáunatae. ² Áánûqtuma kemmá tiráátitapoq uráunae. maamin-áté-wátáámá Yéqtaaeo-wayukama tiráunama minnâ kemá Yérútáárebaq anó-kayukama Ítuqtaba áíkuyikareq yemmá káyiraatune. kemá maará téq túyánámmá kéitaane: “maami-máyáímá íbêqo mayáunagaraq naayóbáqô matáunagaraqa kanaararé tínô?” téq ítama káonaune. ³ Tááítati ketê mái-naqa

Karíkibake-nare. miráimanibo wenaúma karánátaae téta móra-yuyanakaq íma makááe. ⁴ ítáaro. yaímma-wayukama ketáái tîbâqawaayuti aúkáapi aúma karánéta aúpáq ya-kéberaae. mi-kááqáári-wáyúkámá yemá abu-wáyúkábóata abú yamá káonaae. yemá ketáái táaimma naayón-ááipíké keqtáá paábaq mamá kétiyuwetataa Ítu Káríqtogaraq mamá táíq éta Ítíráaeo-wayukati naayón-ámáán-áímmá keqtáá mamá yagaroqtánáae téta irááe. ⁵ ketáámá yemmá yíkáiniq ikéunatae. miráitaqtaa átê-wataagoni árain-aimma keráwáqtábá kéyaqtoraunatae. ⁶ ánibo mórama anón-iwiqa wáíye tíya-kayukama ketí átê-wataaraqa móra íráqô-qtataaqa íma maqmá arúbaraae. anón-iwirabi pááqyan-iwiqo wái-kayukayabama minnýaba paátataare kétune. Áánûqtuma waayúkagoni áwîqtaba aúyánámmá íma kéitaiye. áraimma ímiye. ⁷ Áánûqtuma Pítaamma Ítíráaeo-wayukabaq timákarainiq éna mórai q umá kemmá timátikena “Yéqtaaeo-wayukabi átê-wataama mó tiyo” téna timátikaraiye. ⁸ owé. Áánûqtuma Pítaamma Ítíráaeo-wayukabi mayaímá mayaíkáae téna timákaraiye. mórai q umá Áánûqtuma akoqnáarake “Yéqtaaeo-wayukati aúkáapi mayaímá mayaao” téna kemmá timátikaraiye. ⁹ Yêmitigaraq Pítaagaraq Yóáanegaraq anó-kayukagaraq yemá kemmá Áánûqtuma aokarîq umá mayaímá tímimma aónaraae. miráitata yemá Páánabatite kekárátámá iyáamma tímikaakarataae. miráomma ketáái awaamépóaqtaa móra-tiyakaq makáunatae. minná yemá Ítíráaeo-wayukati aúkáapi mayaímá mayaíyaqtaa ketáámá Yéqtaaeo-wayukati aúkáapi mayaímá mayánúnatae. ¹⁰ kímora-yataaqa keqtáámô ítáan-aimma téta maará kéte: “keráwáqá áwáyoq-wayukayaba túyánámmá itéraq yíwáqnaa oro.” téta

tirááe. mi-qtátááqtábá kemmá kékikaitaq kemá yíwáqnaa ónááq yokaa uráune.

¹¹ Pítaama Áátioikiq itaq wenaúbáq Pítaama íarutainiq kéiyé téq wemmá timá ámikaune. ¹² naayóbáqá Yêmitima timáyíkái-kayukama íuraawana Pítaama Yéqtaaeo-abaqawaayute aáwaqa naráiyé. miráimanibo mikáyúkámô kéyemma yetê ókaraq aáwaqa ínaraiye. miráimanibo yúma kárátaa-kayukati yáaqa ikátaiye. minná yúma íkárataa-kayukagaraq yúma kárátaa-kayukama íma yagaroqtamá kémaae. ¹³ tébakaq Ítiráaeo-abaqawaayugaraq Pítaamo iníq kéowana Páánabatigaraqa yeqtáaqa kéikatenaboana kaayaq-yóyáúkáá-káyúkáráá umá ókaraq Yéqtaaeo-wayukagaraq aáwaqa ínaraae. ¹⁴ kemá yemmá yimónáunama átê-wataaraqa íma arupú umá uréire kéowaq yúrikaq Pítaamma maará téq timá ámikaune: “emá Ítiráaeo-nakomanibo Yéqtaaeo-nakoraa uráane. náaraq umáwaq Yéqtaaeo-wayukama mamá Ítiráaeo-wayukati yáaimma waránô?” téq tiráune. ¹⁵ áraine. ketáámá Ítiráaeo-anna-wayukabike pááq uráunatae. Yéqtaaeo-anna-wayukama kúmiq-wayukabike íma pááq uráunatae. ¹⁶ miráitaqtaa ketáá káonaunatae. Ítiráaeo-kayukati ámáan-aimma paá wáráaqtaba móra-nakoma Áánûqtun-aurakaq kateko umá íma mániye. ímibo paá Ítukaq itáíq-itaiq umá arummá aménama Áánûqtun-aurakaq kateko umá mániye. owé. ámáan-aimma paá wáráaqtaba Áánûqtun-aurakaq kateko umá íma mánunatae. ímibo paá Ítuqtaba itáíq-itaiq kéipoaqtaa Áánûqtun-aurakaq kateko umá mánunatae. ¹⁷ miráimanibo ketáámá Ítu Káríqtoq tirummá kámunaboaqtaa minnárake Áánûqtuma “kateko-wáyúkáé” tínataama anaaékaqa ketáá miráuma Yéqtaaeo-anna-wayukama

kúmiq-wayukaraa umá maéqtaa ketáámá ketábátáá aónaraunatae. Ítu Káríqtoma ketáái kúmiq-yataakoma mamá pááq uráiyô? aaqáo. ketáá mirá-tenunataabiyo? áraimma ímiye. ¹⁸ ítáaro. keqnáámmá yauwéqma Mótetini ámáan-aimma waránúnô? aaqáo. ímiye. kemá min-ámáan-áímmá waréqa Áánûqtun-aurakaq kateko-náqá íma mánune. min-ámmá íarutain-ane. ¹⁹ Môtetini ámáan-aikoma kemmá aúwaraimma íma tímikaitapoaq yawítítukaune. mútûq-amaan-aimma kemá íma kanaaráq wakáune. kemá kúmiq-yataariq onanamá Mótetini ámáan-aikoma téna “puínóne” kétiye. miráitana ámáan-aikoma keqtáá tíkamma képuimanibo Áánûqtuma aúwaraimma kétimitaae. ketí aúpáq-áímmá ítáaro. minnâ ²⁰ kaapaq-yátáqá Ítuma ketí kúmiq-yataaqtaba pukáipoaq kemá wetê mibáq máqe-uraune. miráitaq kemá Póroma ámáan-aikoqtaba wetê pukuráune. miráimanibo íbêqa kemá íma máupo Ítu Káríqtoma ketí tirunóbáqá máíye. min-náqá Póroe te-náqá íma máíye. ketí túwaraimma minnâe. Ítu Káríqtoni aúwaraimma kepí kémaiye. ketúgoma paá wáimanibo íbêqa Áánûqtuni áanikokaq itáiq-itaiq umá paá kémaune. ketí kúmiq-yataaqa wáitanama minnáyaba puyónúnamanibo keqtábá pukuráíye. ketúgoma íma pukuráimanibo wenaúgoma pukuráíye. miráipoana íbêqa ketúgoma paá wáíye. keqtábá kákaitana keqtábá pukuráíye. ²¹ Áánûqtuni paru-yátáqá íma paábaq kématuwaune. ámáan-ainapo Áánûqtun-aurakaq kateko umá máíyanama kanaaráq Ítu Káríqtoma pukáimma minnâ paátataaqtaba pukíné uráimiye.

3

¹ neginaagí Karétiaq-wayukao, keráwáqtabá Ítu Káríqtoma pukáitaq keráwáqqtí túrakaq tiráátiraune.

íbêqa náawaq keráwáqá mamá aíbôqnaaboqa káutikaiyo?
² kemá keráwáqá kímora-yataaqtaba timá tíméro.
 Áánûqtuni Aokaq-Áágómmá náaraq umáq matááo?
 ámáan-aimma wáráaqtaba matááo? ímiye. átê-wataama
 Ítu Káríqtoqtaba itáíq-itaiq okákénáq matááo? owé.
³ nôraq itaráq íbêqa neginaagí kéoo? áqnáabaq Áánûqtuni
 Aokaq-Áágóní áwáqnaa í-yátááqá matáamanibo íbêqa
 ámáan-aikaraq puí-yátáákáráq íyaq yauwéqma mirá
 íno? ⁴ naayóbáqá keráwápí ummaa-yátááqá pááq
 uráimma minná keráwáqá paá min-úmmáámá matááo?
 kemá túyánámmá itáunama keráwáqá paá-ummaama
 íma matááe. ⁵ nôraq itanawáq Áánûqtuma keráwáqá
 wení Aokaq-Áágómá tiména keráwáqtí aúkáapi anón-
 awaameq-yataaqa tarôq uráiyó? keráwáqá ámáan-aikoni
 mayaímá máyáaqtaba mirá-uraiyo? ímibo wení átê-
 wataama itéq anaaé wáráaqtabae téna mirá-uraiye.

⁶ Áánûqtuni wataama agamatá-kánnáábí Áabaraaqtaba
 maará-tiraiye: “Áabaraama Áánûqtukaq itáíq-itaiq
 itanabóana Áánûqtun-aurakaq kateko umá máqe-
 uraine.” téna tiráine. ⁷ miráínaq keráwáqá aónainoe.
 yemá náayuwabi Áánûqtukaq itáíq-itaiq umá yáqtoqma
 akoqnáá étama yemá Áabaraani árain-iyapoma
 mááe. ⁸ naayóbáqá Áánûqtuni agamatá-kánnáábí
 tiráine. Yéqtaaeo-wayukagaraq Áánûqtukaq itáíq-
 itaiq umá yáqtoqma akoqnáá íyanama yeráwáqtábá
 Áánûqtuma téna “kateko-wáyúkáé” tíniye. miráitana
 naayóbáqá Áánûqtuma Áabaraamma timá ámikaine:
 “epíkémhá máqte-marabaq-wayukama íráqôniq
 umáyikanune.” téna Áánûqtuma Áabaraamma timá
 ámikaine. ⁹ Áabaraama Áánûqtukaq itáíq-itaiq kéitana
 Áánûqtuma wemmá íráqôniq umákaraine. mórai q

umá máqtemma itáíq-itaiq o-káyúkámá Áánûqtuma íráqôniq umáyikaniye. ¹⁰ máqtemma áamáan-aikoni aménáápáqô kémae-kayukama yúyánápímmá téta “minnárake Áánûqtun-aurakaqa kateko umá mánunatae” tétama min-ámáán-áikómá yemmá yawááq-umayikaniye. Áánûqtuni agamatá-kánnáábí mirá kėtiye: “máqte-kayukama áamáan-aimma agamatá-kánnáábí wáin-aimma íma mûtûq waráíyanama yemmá yawááq umáyikaniye” téna agamatá-kánnáágó kėtiye. ¹¹ ketáámá káonaunatae. móra-nakoma áamáan-aimma mûtûq íma kanaarác kéwaraiye. miráipoana áamáan-ainapo Áánûqtun-aurakaq móra-nakoma kateko umá íma kanaarác aurániye. Áánûqtuni agamatá-kánnáábí ókaraq maará kėtiye: “min-nákómá wení itáíq-itaiq í-yátááqnapó Áánûqtun-aurakaq kateko umá matúq-matuq umá mániye.” téna agamatá-kánnáábí kėtiye. ¹² áamáan-aimma Ítukaq itáíq-itaiq í-yátááqqtábámá íma wáiyeye. móra-nakoma Mótetini áamáan-aimma íwarenama min-nákómá puíniye. ókaraq agamatá-kánnáágómá maará kėtiye: “móra-nakoma máqten-amaan-aimma mûtûq warénama wemá kanaarác aúwaraimma mayániye.” téna agamatá-kánnáágó kėtiye.

¹³ ketáámá áamáan-aimma mûtûq íma kanaarác kéwaraunaboanataa Áánûqtuma keqtáámá yawááq kéumatikaiqtaae. miráimanibo keqtáámá íma yawááq-umatikena wemá Ítu Káríqtoma keqtááyábámá yawááq-umakaraiye. miráítana Ítu Káríqtoma keqtááyábá yawááq-i-naqa kaapaq-yátác aúkáiye. minnáyaba Áánûqtuni agamatá-kánnáábí maará kėtiye: “móra-nakoma yaataq aráápenama wemá yawááq-i-nare.” téna kėtiye. ¹⁴ miráítana Ítu Káríqtoma kaapaq-yátác pukuráiye. wemá miráuraipoaq keráwáqá Yéqtaeowayukama Áánûqtuma Áabaraaqtaba timá akoqnáá

umákaimma keráwákáráq kanaaráq mayánoe. miráitana Áánûqtu timá akoqnáá umákaimma áraimma pááq uráiyee. minnýyaba keráwáqá káonaae. abo Ítu Káríqtokaq keráwáqá itáíq-itaiq uráamma keráwáqtôpaq Áánûqtuni Aokaq-Áágómá iráiyee.

¹⁵ Itáaro. kaayaq-nákórátá móra-iyakaq marétama aamá timá yarúmaraiyanama káqo-nakoma óq-aimma íma maqamá aráápaino. wemá mi-kátáábíké íma yaímma mayaíno. ¹⁶ Áánûqtuma Áabaraate aamá timá yarútaimma mirá-uraiye. kanaaráq Áánûqtuma téna anaaékaqa íráqô-qtataaqa pááq íniye tiráiyee. mi timá akoqnáá umákai-qtataaqa Áabaraamma kámena wení iyápógaraq ámikaine. wemá máqte-noiyapoe ítiraine. wemá netuq-nóiyápóyábá ítiraine. ímiye. wemá paá kímora-iyapoyaba téna maará tiráine: “ení iyápóe” tiráine. min-íyápómá Ítu Káríqtöe. ¹⁷ ketáagon áaimma maará-uraiye. mi-kánááráqá Áánûqtuma Áabaraamma timá akoqnáá umákarai-kanaaraqa Mótetini ámáan-aimma íma wáqe-uraine. mi-kánááraké ayáqtáá-kanaama (430 karitimaatimá) kóuraiye. mikáké Mótetini ámáan-aimma pááq uráiyee. mi-kánáámá pááq uráimma Áánûqtuma Áabaraate aamá timá akoqnáá uráimma íma waékáiyee. ¹⁸ ánibo Mótetini ámáan-aimma waráinapo keqtáámá kanaaráq ayúqtikenataama Áánûqtuma Áabarate timá yarútain-aikoma naayóbáq ánatagine iné. miráimanibo maamin-ámáán-áínápó íma kanaaráq káyuqtikaiqtaae. ímibo keqtáámá paá Áánûqtuma Áabaraate aamá timá yarútaimma itáíq-itaiq í-nápó káyuqtikaiqtaae.

¹⁹ abo nôraq itanawáq ámáan-aimma wáiyö? wemá maará-uraiye. kúmiq-yataakoni áaimma abarokáq tiráátinenataa mirá-uraiye. Ítu Káríqtoma pááq

uráikaq min-ámáán-áímmá kéwáraunatae. Áánûqtuma naayóbáqá timá akoqnáá umákarain-iyapoma Ítu Káríqtoe. Áánûqtuni kaqtó-wayukati yóyaupikekaraq min-ámáán-áímmá maa-márábí iráíye. Áánûqtuni kaqtó-wayukanapogaraq Mótetini óyaupikekaraq min-ámáán-áíkómá Áánûqtunopake kukéna waayúkáyôpaq iráíye. ²⁰ miráimanibo Áánûqtumo Áabaraate aamá timá yarúmaraitanama kaqtó-wayukanapo mi-kátáámá íma wáqe-uraiye. ímibo Áánûqtuma Áabaraamma wenóikaraq káonena timá ámikaiye. ²¹ miráitana ámáan-aikogaraq Áánûqtuma Áabaraama timá akoqnáá umákarain-aikogaraq namuroîq kéoyo? áraimma ímiye. miráimanibo keqtáámá ámáan-aikoma íma kanaarâq káyutikaiqtae. ímibo ámáan-aikoma paá mirá-iniye. ²² ámáan-aikoma keqtáámá kékén-áímmá kétimatimiqtae. kúmiq-yataakoma máqte-kayukama ánná kúyikaraiye. Áánûqtuni agamatá-kánnáágómá minnýaba kétiye. miráipoaqtaa ketáámá paá Ítu Káríqtokaq itáíq-itaiq kéeqtaama min-áúwaráíqtábá Áánûqtu Áabaraamma timá akoqnáá umákaraimma kanaarâq mayánúnatae.

²³ naayóbáqá Ítu Káríqtokaq itáíq-itaiq í-yátááqá íma pááq uráikaqá ámáan-aikoma ánná kútikaraiqtae. ánibo ketáámá ánnábí máqetaa mi-kánáárakémmá áaimma átama Ítu Káríqtokaq itáíq-itaiq kéunatae. ²⁴ owé. ámáan-aikoma ketáái kawáá-nákáá uréna ketáái tirááti-nakaa umáe kéwitana mi-kánáaráqá Ítu Káríqtoma iráíye. mi-wágóní anaaékaqa Ítukaq itáíq-itaiq kéeqtaama Áánûqtun-aurakaq kateko-wáyúká máunatae. ²⁵ íbêqo Ítu Káríqtokaq itáíq-itaiq í-kánáámá wáipoana ámáan-aikoma ókaraq ketáái kawáá-nákáá éna tirááti-nakaa umá íma máíye. ²⁶ abo itáíq-itaiq í-yátááqnápó Ítu

Káríqtokaraq mórabi yagaroqtamá Áánûqtun-araaqa keráwáqá mááe. ²⁷ Ítukaq mórabi yagaroqtamá nommá perái-wáyúkámá wenáaimma kémayaae. ²⁸ miráipoana mi-máqté-káyúkámá mimóráiq umá mááe. Ítiráaeo-wayukagaraq Yéqtaaeo-wayukagaraq íma meyámma máyáa-kaqto-wayukagaraq paá iyúwáa-kayukagaraq waagógáráq aaragógáráq máqtemma Ítu Káríqtomma mórabi yagaroqtamá mimóráiq umá mááe. ²⁹ Ítu Káríqtoni waayúkamo máeqa kanaaráq keráwáqá Áabaraani árain-iyapo-annama maéq Áánûqtuma Áabaraamma timá akoqnáá umákarain-auwaraimma mayánoe.

4

¹ kemá ókaraq timá-timenune. iyápógoma maabumá máqe-urai-kanaaraqa wemá miráuma mayái-nákóráá umá máqe-uraiye. miráimanibo aboání máqte-qtataaqa wennáe. ² wemá paá kawáá-wáyúkágáráq anó-kayukagaraqti yiménáápáq máena aboámá timákaraina-kanaaraq wíno. ³ ketáágáráqá miráuma Áánûqtuni iyápóraa umá máeqtaama mi-kánáaráqá máqtemma maa-márábín-ámáán-áíkoní aménáápáq máqe-uraunatae. ⁴ kanaagómá umágitanama Áánûqtuma wení áanikoma timákáraiye. aaragómá marákáitana Ítiráaeo-wayukati ámáan-aikoni aménáápáq máqe-uraiye. ⁵ mi-káyúkámá min-ámáán-áíkoní aménáápáké ayúqyikanena kukáiyé. miráuraipoaqtaa ketáámá kanaaráq Áánûqtun-araaqa mánunatae. ⁶ íbêqa wení iyápó-annama mááe. miráitana Áánûqtuma wenáanikoni Aágomma timákáitana ketáái tíyaqnobaq min-Áágómá maará kétiye: “apááô, ketiboó” téna tirupiké kétiye. ⁷ miráitaq keráwáqá ókaraq mayái-wáyúkáráá umá íma

mááe. ímiye. keráwáqá wenáanimaare. ániibo keráwáqá Áánûqtuma tiwiráinaq wení iyápó-annama máeqa kanaaráq keráwáqá wení máqte-qtataaqa mayánoe. áanimma máiyana Áánûqtuma wení máqte-qtataaqa timíniye. ⁸áraine. naayóbáqá keráwáqá Áánûqtuqtabama íma ítarepoaq maníkóní aménáápaq máqe-uraamanibo ⁹ íbêqa keráwáqá Áánûqtuqtaba kéitaae. abo kemá maará-tenuno keráwáqtábá Áánûqtuma kéitaiye. nôraq itanawáq naayón-ámáán-áíqtábámá keráwáqá kêtikaiyo? min-ámáán-áíkómá íma keráwáqá tíwáqnaa íniye. keqnáámmá ánná-mayairaa mayánéraq kéoo? ¹⁰ keráwáqá nôraq itaráq aokaq-yúpáámá aokaq-wíyóqtábábi kéqokeq-kanaayababi naayón-ámáán-áíkóqtábámá omáqá kémayaa? ¹¹ keráwáqá kemmá ummaamá ketime. miráitaq ketúyánápímmá ketí mayaígómá keráwáqá wáimma paátataakaa ínabo téq kêtune. ¹² ketíbâtiwaayuo, kemá keráwákáq inaa-inaa kêtune. minnâ kekáá umá ámáán-aipikemma ayúqtíkaraikaq máero. kemá Ítíráaeo-naqa ámáán-aipike ayúqtikaraimanibo keráwáqá Yéqtaaeo-wayukama aati-aatímá ámáán-aikopike ayúqtíkaraane.

keráwáqá kemmá móra otaammá íkutikaraae. ¹³ naayóbáqá ketúgoma akoqnáá íuraimanibo kemá ketí áqnaabaq-kanaama keráwáqá átê-wataama timá tímikaune. minnýaba taákaq kémaraae. ¹⁴ kemá karímá kémayeqa keráwáqáqí mayaígóní ámûraaq mamá túnnae kámatikaunamanibo kemmá íma tinaaemma kéumatikaraae. tibô íkamatikaraae. ímiye. mórama Áánûqtuni kaqtó-narabi Ítu Káríqtonabi wenamáárîq kawáá umákáinikaa umá kemmá keráwáqá kawáá umátíkaraae. ¹⁵ ketábá keráwáqáqí timuqô marái-yátááqá náakaraq wáiyó? kemá abarokáq keráwáqáqí

íráqôn-aiiqtaba kêtune. minnâ keráwáqá keqtábá ôriq umá kêtikaipoaq keráwáqtí túamma kubíqma kemmá timínóaa kêtune. ¹⁶ nôraq íyo? íbêqa kemá keráwáqá arupú umá timá tímikaunaboaq kemá keráwáqtí namurowáq aúkáúnô? ¹⁷ áraine. yaímma-wayukama yemá keráwáqá íráqôn-aimma kétima-timeta keráwáqá timíqmí kéo. kemmá kėtiweqtatuweq yeqtí yinaae waraígáae téta kéoe. ¹⁸ íráqôn-aimma káqowa-kaqowamma yíwáqnaa íyábá timá-yimenunataama minnâ kanaaráq íye. ániibo ketáá mórabi ímo maéqtaama min-ááímmá íma yúwáaro. ¹⁹ ketí páaqya-noiyapo, ókaraq kemmá tíqa kéena miráuma aaragómá iyápóma marakáné itana aíqa iníkáá umá tíqa kéiye. kemá tíqa í-yátááqá kémayaanana kanaaráq Ítu Káríqtoma keráwáqtí tíyaqnobaq wenáaimma páaq umá ánataniye. ²⁰ tirunô kemá keráwáqtê íma máune. kemá keráwáqtábá káqon-aimma ténáá kéune. íbêqa kemá keráwáqtí táaiqtaba taíbaq-tuyanamma kéitaune.

²¹ keráwáqá ámáan-aikoni aménáápáq mánaae tíya-kayukama íbêqa kemmá timá tíméro. keráwáqá ámáan-aimma íyaq kéitao? ²² agamatá-kánnáábí minnáyaba kėtiye. Áabaraani áanikoratama kaayaré. morá-inikoma paá-mayaima ánná-mayairaa matáin-inikoma móra-aanikomma marákáraiye. káqon-inimma áwîq-inikoma móra-aanikomma marákáraiye. ²³ paá-mayaima ánná-mayairaa matáin-inikomo marákárain-iyapoma minnâ anóama aaraukátí yáaikaqa marákáraine. ániibo káqon-inikomo marákárainimma minnâ anóama Áánûqtuma timá akoqnáá uráikaq marákáraine. ²⁴ waéqma itaí-áímmá mi-kátáágóní áaimma wáiyé. mi-kááyáq-íníkorátámá miráuma kaayaq-áímmá Áánûqtuma waayúcate timá yarúmakaine. mórama timá yarúmakain-aimma Táínai-

anubake iráiyee. min-áikáké iyápó-annama paá-mayai ánná-mayairaa-kayukama auránoe. Égaama mi-wágóni awaaaméré. ²⁵ Táínai-anuma Arébiya-marupaq mikáq Mótetima ámáan-aimma matáine. Yérútáarebaq-wayukama íbêkaraq Mótetini ámáan-aikoni aménáápáqá ánná-mayai-wayukaraa umá máápoana Égaama yeqtí awaaméré. íbêq-Yerutaarebaq wení awaaméré. ²⁶ ánibo Térai Áabaraani áwîq-inikoma Îtu Káríqtokaq itáiq-itaiq o-káyúkátí yinóae. aúge-Yerutarebaqa wení awaaméré.

²⁷ Áánûqtuni agamatá-kánnáágómá maará kétiye:

“aaragô, keráwáqá anaamoq-nónímmá timuqá máráaqtaba anókaq ááyama tero. keráwáqá iyápóma marakáiyábá tíqa íuraipoaq timuqá máráaqtaba anókaq ááyama tero. paá máa-noinimma yeqtí iyápógoma yiwaiqá máa-noiniti-iyapoma uyátá-maqma taíbaq mánoe.”

téna kétiye. ²⁸ ketíbâtiwaayuo, keráwáqá Ááítekimma Térain áanikote mórai q kéoe. Áánûqtuma Áabaraamma timá akoqnáá umákaraiqtaboq keráwáqá wení iyápó-annama káuraae. ²⁹ Égaani áanikoma

aaraukákq-ááikákémô marákárimma wemá naayóbáqá wenábâkoma Ááítekimma mamá táiq umákaraine. Ááítekimma Áánûqtuni Aágokake marákárine. minnýaba Ááítekimma awaaómá awááguraine. íbêkaraq min-ááímmá paá wáiyee. minná mi-káyúkámá Mótetini ámáan-aiqtaba yúyánámmá itáa-kayukama Ítukaq itáiq-itaiq íyábá yúyánámmá itáa-kayukama kéyiwaagoe. ³⁰ Áánûqtuni agamatá-kánnáágó nóinaeq tiráiyoo? maará kétiye:

“ánná-mayairaa matáin-inikaraq áanikogaraq paábaq watuwaaoo.

áwîq-inikoni áanikoma wenamáa
min-íníkoní máqte-qtataaqa mayániye.”
téna kétiye. ³¹ tîbâtiwaayuo, mórai q umá ketáámá
paá ánná-mayairaa-mayai-inikoni áráaqa íma máunatae.
ímibo ketáámá Ítuni waayúkatakaama áwîq-inikon-araaqa
máunatae.

5

¹ Ítu Káríqtoma keqtáa naayón-ámáán-áípké
ayúqtíkaraiqtae. ayúqtíkarai-kayukaraa umá paá
máero. minnáyaba Ítuma máigaae téna kétiye. miráitana
keráwáqtí ayúqtíkarai-qtataaqa yaqtóráaro. móra-
wayukama yeqtí yímáan-aikoni aménáápáqá iyuwáiyata
íma matiyúwáaro. ² itáaro. kemá Póroma keráwáqá
kétima-timune. ániibo keráwáqá iyuwáiyata káqo-
yuma keráwáqtí túma karáiyana kanaarác Ítu
Káríqtoma íma kanaarác tíwáqnaa íniye. ³ keráwáqá
máqtemma iyuwáiyata túmo karánómma kemá kékén-
áímmá kétima-timune. máqten-amaan-aikoma Táinai-
anubaken-amaan-aimma mútûq íwareqa puínoe. ⁴ ániibo
keráwáqá ámáan-aimma paá waráiyana Áánûqtun-
aurakaq kateko umá íma auránoe. ímiye. paá mirá éqa Ítu
Káríqtonopake Áánûqtuni paru-yátáápké nékaq mánoe.
⁵ Aokaq-Áágóní akoqnáárake ketáa Ítukaq itáíq-itaiq
umá yáqtoraananataa Áánûqtuma keqtááyábá “kateko-
wáyúkááé” tîníqtaba awé kéunatae. ⁶ ániibo ketáámá Ítu
Káríqtogaraq mórabí yagaroqtamá maéqtaama aúmo
karáí-ááíkarác aúma íma karáí-ááíkarác minná paátaare.
ániibo Ítu Káríqtokaq itáíq-itaiq éqtaa tirummá amí-
yátááqá minná anó-qtataare.

⁷ áqnáabaqa Ítukaq itáíq-itaiq uráamma minná kanaa
urááe. náaraq umá mirá-uraiyo? ⁸ Áánûqtuma keráwáqá
táayaraimma íbêqa keráwáqô wáráa-tuyanamma

Áánûqtun-aaimma íma wáiyē. ⁹ ítáaro. yemá maará kéte: “pááqya-qtataaqa (yíqtima) kara-káyúkátí yammá agayaí-kánábí makáiyana yakómá itorániye. ¹⁰ miraráá umá móra-nakoma keráwáqatí túyánámmó mamá táíq i-nákóní áwîqa kemá íma ítaraunamanibo Áánûqtuma wemmá yawááq-umakaniye. keráwáqá ketê mórabi yagaroqtamá uyátárai-nakogaraq máapoana keráwáqtí túyánákómá ketí tiráátúnna-yataakaq yauwéqma yínoe. minnáraq túyánámmá kéitaune. ¹¹ yúma káráaro téq waayúkama kétima-yimuno? aaqáo ímiye. mirá ítúnnayabawaq yemá kemmá mamá íyaq táíq kéumatikaa? kemá abarokáq téq “túma káráaro” tenatamá Ítiráaeo-wayukama mi-kátáámá kaapaq-yáyábá íbêkaraq íma awétátuwanoe. ¹² yemá mi-káyúkámá keráwáqtí túyánámmá mamá táíq kéo-kayukama kemá yemmá maará timá-yimenaq kéune: “kenamáárîq keráwáqtí tíwáa-kakamma ko káráaro.” ténáá kéune.

¹³ ketíbâtiwaayuo, Áánûqtuma keráwáqá ayúqtíkaiqtaae téna tááyaraiye. keqtáá ayúqtíkaraipoaq keráwáqtí tikaí-yátáákómá íma wáráaro. miráimanibo keráwáqá ayúqtíkaraipoaq wenáwáqnaa-wenawaqnaa umá weqtábá kákainna weqtábá kákainna oro.

¹⁴ máqten-amaan-aaimma mórabi miráuma wáiyē:

“keráwáqá kenamáárîq tirummá oníkáá éraq móraiq umá keráwáqtí timakaq maíya-kayukama tirummá yíméro.”

miráuma wáiyē. ¹⁵ miráimanibo keráwáqá keiyáá unítíqa téq ááiq éqa kanaaráq keráwáqá atéráaro. abo keráwáqá mútûq áíkuyo-kayukama máqtemma táíq umáginoe. ¹⁶ miráimanibo kemá maará téq kétima-timune. keráwáqá Aokaq-Áágóní áaimma wáráaro. ánibo keráwáqá mirá éqa kanaaráq keráwáqtí túgoni

akaí-yátááqá íma wáráaro. ¹⁷ ketáá káonaunatae. mi-tái-
 ááikómá Aokaq-Áágómmá mamá márúte yuwánéna
 kéiyé. mi-kááyáq-wáígórátámá namuroíq kéoye.
 miráonaae tíya-qtataaqa aati-aatimá keráwáqá íma
 mirá-inoe. ¹⁸ keráwáqá Aokaq-Áágóní anaaémo waréqa
 keráwáqá amáan-aikoni aménáápáq íma mánoe.
¹⁹ waayúkati tái-yaaimma áqá aónatukaae. wé maará
 kéiyé. kebó-yátááqá tái-aaimma waátâ-yuyanamma
 wáiyé. ²⁰ óqtakakaraq yaatakáráq nunamummá tí-
 ááímmá kéte. uwaatagáán-ááímmá aá awáágî-yataaqa
 unítîqa tí-yátááqá kárún-aaimma tí-yátááqá áyámma
 í-yátááqá akáyáámmá tí-yátááqá we ánnáma mamá yataí-
 yátááqá ²¹ aúran-anna aí-yátááqá taíbaq aíbôq-nomma
 naí-yátááqá máqte-qtataakoma mirá kéoe. keqnáámmá
 kékén-áímmá kétima-timune. máqte-kayukama miran-
 ááímmô tarôq étama Áánûqtu yabíkái-marupaqa íma
 uwínoe. ²² miráímanibo Aokaq-Áágópíké maarán-
 ááímmá pááq kéiyé. tirummá kéeqtaa timuqá kémareqtaa
 kaayoné-yátááqá tirunóbáqá wáiyé. ²³ ketáámmá túma
 pukáipaq awé kéunatae. íráqôniq kéunatae. arupú
 umáe kéuyunatae. itáíq-itaiq umá kéyaqtoranatae.
 káqo-yuma tikaq múte káyikaunatae. ketáái túgoni akaí-
 yátááqá kéyaqtoranatae. min-íráqó-qtátááqtábámá
 aammá aúmatan-aaimma íma wáiyé. ²⁴ máqtemma Ítu
 Káríqtoni waayúkama yemá tái-aaimma yetúgoni akaí-
 yátááqá kapaq-yátáq arááparainikaa uráitataboata
 ókaraq íkéwarae. ²⁵ ketáái aúgen-auwaraimma Aokaq-
 Áágótê yagaroqtamá wáiyé. min-Áókáq-Áágómá
 Áánûqtuni waayúkama mamá aakaraakaq íno. ²⁶ ketáái
 tíwîqa íma múte yawíyataa ketáái tîbâqawaayuma
 íyamma íma umáyikeqtaa yeqtábá íma koyukaayúmna
 ono.

6

¹ ketibâqtiwaayuo, keráwáqá aónáiyana móra-nakoma kúmiq-yataariq í-náqá keráwáqá Îtu Káríqton-aaimma warané kéiya-kayukama kaayonébáké wemmá mamá arútáyakaaro. keráwáqá máqtemma móra-mora-yuma kawáá umáyíkáaro. Tááqtaama keráwákáráq makáqma aónaiyabae. ² keráwáqá keráwáqtí tîbâqawaayuma ummaa-yátááqtábá kammáa kaíyaqa yíwáqnaa oro. mirán-ááikáké keráwáqá Îtu Káríqton-amaan-aaimma weqtábá kákainna weqtábá kákainna í-ááímmá kéwaraae. ³ ánibo móra-nakoma téna “kemmá anó-tiwiqa wáiyé” tînimanibo wenáwîqa íma wáitana wetábá wenamáárîq kaaqaari kétiye. ⁴ ketáá móra-mora-yutaati mayaígómmá táí-mayaiyababi íráqô-mayaiyabiyo téqtaa maqma aónaanataao. mirá énama móra-nakoma wení mayaígómá íráqôniq itana wemá kanaaráq amuqá maréna káqo-nakoni mayaímá íma aónama yainániye. ⁵ máqte-kayukama móra-mora-yuma yeqtí mayaímá iyááqtâ kumá máyáaro.

⁶ móra-nakoma Áánûqtuni aammá warái-áímmá matáina-nakoma wení oótakake aráati-nakomma áwáqnaa umá amíno.

⁷ keráwáqá kaaqaari-túyánámmá wáraábo. móra-nakoma Áánûqtumma kanaaráq íma makatíniye. nói-qtataarabi marabí uqmaráiyamma mimórá-yátááqá utániye. ⁸ itáaro. uqmakáa-kanaagaraq aáwaqa ábu kaíkánáágómá miráráá kéiyé. abo móra-nakoma wenaúgoni akai-yátááqá warénama wení aqtó-kánáaráqá puí-yátááqá mayániye. ánibo móra-nakoma Aokaq-Áágóní akai-yátááqá warénama aqtó-kánáaráqá matúq-matuq umá máí-auwaraimma mayániye. ⁹ miráinaqtaa ketáámá íráqôn-aaimma waraiyábámá íma tîbôkariq ónátae.

minnýaba íma tîbô kégaitanama anaaékaqa íráqô-meyamma mayánúnatae. ¹⁰ miráinaqtae ketáámá aammá abáá éqtaama kanaaráq ketáámá máqte-kayukaraq íráqôniq umáyíkáánataao. anó-qtataaqa wáipoaq keqtîbâqawaayuma Ítu Káríqtoqtaba áqnáabariq miraráá umáyíkáánataao.

aqtó-áímmá

¹¹ kemá kanamáárîq anón-aubama keráwáqtôpaq ketiyáánapo awaaméqá umá agamaráunama aónaaro. ¹² mi-káyúkámá keráwáqtí túma karánaae téta yemá nôraq itatawáq akoqnáá kéoo? yemá paá waayúkati yúrikaqa anón-iwiqa mayánaae téta kéte. Ítiráaeo-wayukama yemá ikatîq kéeta Ítu Káríqtoma kaapaq-yátáq pukái-nakomma itáíq-itaiq umá waráánataama minnýaba tú-tiqa íyábááé téta yemá íkényikaiye. ¹³ miráitata yemá keráwáqtí túma keréta keráwáqá uyátetaboata kanaaráq yíwîqa múte yauwínoe. ábo yemá yúma káráa-kayukama yenamáárîq mútûq-amaanaimma íma kéwaraae. ¹⁴ aaqibo kemá káqo-qtataakoni áwîqa íma múte yauyónúnamanibo Ítu Káríqtoma kaapaq-yátáq pukáitapoaq wenáwîqa wenamá múte yauyónúne. miráipoana maa-márábín-ááímmá pukáiq-tataakoraá umá túyánápí wáiyee. kemá maa-márábí-káyúkátí yúrikaqa miráuma tikaí-yátááqqtábámá pukáinakoraá kéune. ¹⁵ aúma karaí-ááíkáráq aúma íkarai-aikaraqa minná paátataaqiye. Áánûqtuma keqtáá mamá aúge-kayukama aútikaniqtaama minnáma anó-qtataaqiye. ¹⁶ minnýaba máqte-kayukama uyátámaqma min-ánón-ámáán-áíkkómmá kéwareta Áánûqtuni kaayoné-yátáákáráq wení paru-yátáákáráq yetê máqtemma Áánûqtuni árai-kayukate waíno. ¹⁷ íbêkaraq anaaékaraq móra-nakoma móragaraq ummaa-yátááqá

kemmá íma timíno. ketúraq abumá wáena máqte-
kayukama káyiraatimma minná kemá Ítu Káríqtoni
mayái-náqúne. ¹⁸ ketíbâtiwaayuo, ketáái uyátárai-
nakoma Ítu Káríqtoma wení íráqô-qtataakoma keráwáqtê
waíno. miráuma waíno.
kemá Póroe.

aúgen-anona-anon-aimma
Genesis 12-22 and The New Testament in the Usarufa Language of
Papua New Guinea

Nupela Testamen na sampela hap Buk Stat long tokples Usarufa
copyright © 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Usarufa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons
Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format,
provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for
use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective
copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Mar 2019 from source files dated 20
Dec 2018

0cfecb85-a1ae-5e2f-a3f0-4c221d1d6c84